

تفسیر سورہٴ مرسلات و دھر

تألیف

فقیہ و عالم ربّانی، آیۃ اللہ
حاج سید احمد میر خانی (ره)

به کوشش و تصحیح

مؤسسه فرهنگی شمس الضحی

سرشناسه : میرخانی، احمد، ۱۲۹۰ - ۱۳۷۲.
عنوان و نام پدیدآور : تفسیر سوره مرسلات و دهر / تألیف احمد میرخانی؛ به کوشش و تصحیح مؤسسه فرهنگی شمس الضحی.
مشخصات نشر : تهران : شمس الضحی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
شابک : 978 - 964 - 8767 - 40 - 7
وضعیت فهرستویی: فیبا
موضوع : تفاسیر (سوره مرسلات)
موضوع : تفاسیر (سوره دهر)
موضوع : تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴
شانه افزوده : موسسه فرهنگی شمس الضحی
رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ت ۷ م ۹ / ۹۳۴ / ۱۰۲ BP
رده بندی دیویی : ۲۹۷ / ۱۸
شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۰۹۹۷۷

▼ تفسیر سوره مرسلات و دهر

تألیف: آیت الله حاج شیخ احمد میرخانی
به کوشش و تصحیح مؤسسه فرهنگی شمس الضحی
ناشر: شمس الضحی
چاپ اول: بهار ۱۳۹۰
تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی: پرتو شمس
چاپ: نگارش
قیمت: ۵۰۰۰ تومان
شابک: ۷ - ۴۰ - ۸۷۶۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸
صندوق پستی: تهران - ۳۱۴۱ - ۱۹۳۹۵

مراکز پخش:

- ۱) قم، خیابان معلم، میدان روح الله، پلاک ۶۵، تلفن ۷۷۴۴۹۸۸ - ۷۷۳۴۴۱۳
- ۲) قم، انتهای خیابان صفائی، بعد از کوچه شماره ۳۹، پلاک ۷۵۹
- طبقه دوم، فروشگاه دیسک ما، تلفن ۷۷۳۷۰۱۱ - ۷۷۳۷۰۰۱
- ۳) تهران، خ انقلاب، خ خرازی، فروشگاه دیسک ما، پلاک ۶۱، تلفن ۶۶۴۶۴۱۴۱
- ۴) مشهد، چهارراه شهداء، ضلع شمالی باغ نادری، کوچه شهید خسرواکیان، مجتمع تجاری گنجینه کتتاب، طبقه اول، فروشگاه دیسک ما، تلفن ۵ - ۲۲۳۷۱۱۳

این کتاب با حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به چاپ رسیده است.

احوال و آثار

مؤلف کتاب، آیة الله حاج سید احمد میرخانی

النَّاسُ مِنْ جِهَةِ التَّمَنِّيِ أَكْفَاءُ أَبُوهُمْ آدَمُ وَالْأُمُّ حَوَاءُ
فَإِنْ يَكُنْ لَهُمْ فِي أَصْلِهِ شَرَفٌ يَفَاخِرُونَ بِهِ فَالَطِينُ وَالْمَاءُ
مَا الْفَخْرُ إِلَّا لِأَهْلِ الْعِلْمِ إِنَّهُمْ عَلَى الْهُدَى لَمَنْ اسْتَهْدَى أَدْلَاءُ
فَقَفُّ بِعِلْمٍ تَسْعَشُ حَيًّا بِهِ أَبَدًا النَّاسُ مَوْتَى وَأَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ

شادروان آیة الله حاج سید احمد میرخانی از اجله علمای معاصر شیعی و از سادات سند، عالمی عامل و عارفی کامل بودند این سخن نه گزاف بلکه بر بنیاد عمل و سلوک ایشان قولی است که جملگی بر آنند و حدیثی است متواتر از ثقات. این عالم بزرگوار بر طبق شجره موجود به چهل و هفت واسطه سلسله سیادتش به حضرت سید الساجدین، زین العابدین، امام علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام و سیده نساء العالمین فاطمه اطهر سلام الله علیها می رسد^۱.

همه قبیله او عالمان دین و اهل منبر و هنر بوده اند، مرتبه علمی و مقام فقهی و

۱. رک: شرح مهربانی: ۱۹؛ آیات الاحکام ج ۲، مقدمه.

نفوذ اجتماعی سید میرخان در عصر صفویه اظهر من الشمس است. پدر شادروان آیه الله میرخانی آقا سید مصطفی میرخانی از علمای مشروطه خواه در انتخابات دوره اول مجلس شورای ملی به اقتضای عصر بر اساس تقوا و تهذیب از سوی صنف سمسار تهران به نمایندگی برگزیده شد، آقا سید مرتضی عمّ هنرمند آیه الله میرخانی بنیانگذار اولین مدرسه نوین تهران بود و در کنار کتابت آثار ارزنده دینی و ادبی از تلاش فرهنگی فروگذار نمی کرد، و بنی اعمام ایشان مرحومان آقا سید حسن و آقا سید حسین بنیانگذاران انجمن خوشنویسان ایران بودند، و نیز اخوانشان در عرصه طب و حکمت و ریاضیات صاحب عنوان و استعداد بودند، رحمة الله علیهم.

در این طیف از علم و هنر و تعهد اخلاقی و اجتماعی و مذهبی، آیه الله حاج سید احمد میرخانی به سال هزار و دویست و نود شمسی دیده به جهان گشود، به رسم متداول خاندان در کودکی به تحصیل علوم مقدّماتی پرداخت و در سنّ هجده سالگی به اتفاق والده ماجده به عزم ادامه تحصیل و دیدار والد که در نجف اشرف بودند راهی پایتخت کشور عشاق شدند. مرگ پدر در سال هزار و سیصد و نه هجری شمسی موجب فترت امور و بازگشت ایشان به ایران گردید، هر چند موفقیت در امور تجاری و احترام قاطبه اهالی موقعیتی مناسب را در این رشته برای او مهیا می ساخت، اما اوضاع اجتماعی آن روزگار و نیاز حوزه های علمی ایران به حضور بازماندگان خاندان های علمی و ادامه راه بزرگان سلف، ایشان را به ادامه تحصیل علوم دینی واداشت.

در سال هزار و سیصد و دوازده تا هزار و سیصد و پانزده هجری شمسی که به حوزه علوم دینی مشهد وارد شدند، در تهران خوشه چین محضر علمای عصر بودند، و پس از ده سال حضور در مشهد با بازگشتی موقتی به تهران عزم حوزه علمی قم کرده و سه سال نیز - یعنی تا سال هزار و سیصد و سی و سه هجری

شمسی که به تهران بازگشتند - در قم به مباحثه و بحث و درس و تدریس و تحریر تعلیقه و حواشی بر متون فقه و اصول اشتغال داشتند.

در شناخت استادان ایشان لازم به ذکر است که بعد از اتمام مقدمات نزد مرحوم حاج شیخ محمود کلباسی در کربلای معلی در مشهد آغاز به تحصیل ادبیات نمود و به محضر ادیب نیشابوری مدرّس نام‌آور «مطّول» سعد تفتازانی پیوست، سپس «شرح لمعه» و «معالم» و «قوانین» را نزد آقا حاج سید احمد یزدی از فضلاء حوزه علمیه مشهد به پایان بردند، و «رسائل» و «مکاسب» را از مرحومان حاج شیخ هاشم قزوینی و حاج شیخ مجتبی قزوینی کسب نمودند، و «کفایة الاصول» را در تهران از حوزه درس شادروان حاج شیخ محمد تقی آملی و مرحوم میرزا مهدی آشتیانی تحصیل کردند. پس در بلده طیبّه قم فیض محضر و استماع درس خارج حضرت آیه الله بروجردی را دریافتند و خارج «مکاسب» را نزد مرحوم آیه الله صدر، و اصول را نزد حضرت آیه الله بروجردی و حضرت آیه الله حجّت تا واسط مباحث عقلیه به پایان رسانیدند. و در نهایت با اشاره و اجازه حضرت آیه الله بروجردی مأمور تهران شدند.

از زمان ورود دوم به تهران - یعنی سال هزار و سیصد و سی و سه هجری شمسی - از بام تا شام اوقات عالیّه این بزرگ مرد به انجام رسالت دینی و اجتماعی و فرهنگی گذشت و تا آخرین لحظات حیات به صدق مأمور من الله و به قول ناصر خسرو قبادیانی معتقد بودند که:

نماند هرچه آن از مرد ماند بماند آنچه آن را برفشاند

پس به انجام صالحات باقیات متعدّد کمر همت بستند از آن جمله:

۱ - تکمیل ساختمان مسجد ولی عصر عجل الله فرجه واقع در خیابان آذربایجان غربی، حشمت الدوله.

۸..... تفسیر سورهٔ مرسلات و دهر

۲- تشکیل کتابخانهٔ مفصل و عظیم در مسجد حضرت ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - در برگیرندهٔ حدود سی هزار جلد کتاب ، همراه با سالن سخنرانی و اجتماعات .

۳- تأسیس مکتب ولی عصر عجل الله فرجه ، مؤسسهٔ آموزش عالی اسلامی برای بانوان در سال هزار و سیصد و پنجاه و دو شمسی ، با همکاری تنی چند از استادان حوزه و دانشگاه .

۴- تأسیس بنیاد خیریهٔ مکتب ولی عصر عجل الله فرجه .

۵- تأسیس مؤسسهٔ صدوق جهت تعلیم و تعلم و تربیت ایتام و کودکان بی سرپرست در حصار مرقد ابن بابویه ، پل سیمان شهر ری ، با کمک عده‌ای از افراد نیکوکار .

۶- تأسیس نخستین دانشگاه آزاد اسلامی در رودهن و ایجاد خوابگاه برای دانشجویان آن .

۷- تأسیس مجتمع‌های دینی - رفاهی شامل مسجد ، حمام ، دستشویی‌های عمومی و غسلخانه در روستاهای اطراف تهران - کرج ، شهریار ، بیش از سی مورد و تعیین موقوفات جهت خودگردانی این مراکز .

۸- فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغی در خارج از کشور به منظور پشتیبانی از جامعهٔ تشیع به ویژه در زمان امام موسی صدر در لبنان .

۹- اعزام روحانیان به قسبات و شهرهای استان مرکزی به منظور تبلیغ احکام و معارف اسلامی .

۱۰- تشویق مردم به ایجاد هیأت‌های مذهبی و شرکت منظم و مستمر در این هیأت‌ها ، و تربیت اقشار مختلف مردم و آشنا کردن آنها با معارف اهل بیت عصمت سلام الله علیهم اجمعین .

احیای مواریت:

کمک و نظارت در ترجمه جلد پانزدهم بحار الانوار به ترجمه آقای موسوی همدانی، کمک و نظارت در ترجمه جلد شانزدهم بحار الانوار به ترجمه آقای موسوی همدانی، اهتمام برای چاپ دوره بیست و چهار جلدی مرآت العقول علامه مجلسی، و چاپ آثار بسیار دیگر از مواریت اسلامی.

تألیفات چاپ شده:

- ۱- تفسیر سورة مرسلات و هل اتی.
- ۲- سیر حدیث در اسلام، با مقدمه و اهتمام آقای علی دوانی.
- ۳- آیات الاحکام، جلد های اول تا پنجم. به زبان فارسی و شامل آیات احکام در زمینه های طهارت، صلاه، صوم، خمس، زکات، نکاح، طلاق، قضا، شهادت، اطعمه و اشربه است.

۴- تاریخ اجتهاد و تقلید.

۵- شرح زیارت عاشورا.

تألیفات آماده چاپ:

۱- شرح اصول کافی، جلد ۱- کتاب عقل و جهل.

۲- شرح اصول کافی، جلد ۲- کتاب توحید و عدل.

۳- مباحثی در دفاع از ولایت.

۴- رسائل چاپ نشده، جلد ۱.

۵- تفسیر سورة نساء، جلد ۱ و ۲.

۶- تفسیر سورة اعراف.

۷- تفسیر سورة یوسف، جلد ۱.

۸- تفسیر سورة يوسف، جلد ۲، بحث اخلاقی.

۹- تفسیر سورة یاسین.

۱۰- تفسیر سورة مزمل.

۱۱- تفسیر سورة قیامت.

۱۲- تفسیر سورة مدثر.

۱۳- تفسیر سورة واقعه.

۱۴- نماز شب.

۱۵- کشکول.

۱۶- مجموعه چند منبر، در سه جلد.

ترجمه‌ها:

۱- لثالی الاخبار، در دو جلد.

۲- بحار الانوار، جلد ۹.

سرانجام، در مهر ماه هزار و سیصد و هفتاد و دو شمسی گلستان جمالش
خزان یافت و به وصال جانان شتافت. گرچه هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به
عشق، او رفت اما یادگار علم و عمل بر جریده عالم ثبت کرد که: «الناس موتی
و أهل العلم أحياء».

آنچه از مراحل علمی در تحقیق این اثر نفیس انجام یافته، به شرح ذیل است:

۱- تحقیق و تصحیح متن کتاب.

۲- استخراج منقولات و روایات.

۳- مقابله نصوص با مصادر مؤلف و تعیین آنها.

۴- توضیح برخی از مطالب ضروری.

۵- ترجمه روایات و مطالب عربی، جهت استفاده بیشتر خوانندگان.

۶- ویراستاری علمی و فنی عبارات، و عرضه کتاب به شکل امروزی.

عزیزانی که در تصحیح و تحقیق این اثر همکاری و همراهی فرموده‌اند عبارتند از: آقایان عبدالله غفرانی، اسماعیل همدانی و سید مسعود معلم. امیدوارم این عمل از ایشان به احسن وجه قبول گردد، إن شاء الله تعالی.

والحمد لله أولاً و آخراً

حسین درگاهی

۱۳۸۹/۸/۸

- یا ولّی العصر أدرکنی -

سخن نویسنده

بسم الله الرحمن الرحيم

پس از حمد و ستایش خدا و درود بر پیشوایان دین علیهم السلام پر واضح است که بزرگ‌ترین معجزه باقیه حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله این کتاب آسمانی قرآن می‌باشد که متضمن احکام متین و دستورات محکم و جامعی است که هیچ یک از کتب آسمانی دیگر در وقت نزولش برابری با این کتاب را ننموده، بلکه به طور قطع می‌توان گفت: یگانه کتابی که دستورات هزار سال پیش آن اکنون و به طور قطع و یقین هزاران سال بعد از این هم می‌توان با وضع زمان و مکان موافق آیه قرآن است.

و یگانه کتابی که دستورات متین و درخشنده آن قادر است که صلح کل را در عالم پدید آورد و نظام اجتماعی دنیا را اداره نموده و ریشه اختلافات را در این دنیا از بیخ و بن برکنند همین کتاب آسمانی است.

و فقط کتاب مقدّسی که عموم فلاسفه جهان به بزرگی و متانت قواعد و احکامش اعتقاد دارند همین قرآن است، چنان که شبلی شمیل^۱ گوید:

إنّی و إنّی قد کفرتُ بدینہ هل اکفرن بمُحکم الآیات

۱. دکتر شبلی شمیل: پزشک و شاعر معروف باگرایشهای فلسفی، در سال ۱۹۱۷ میلادی درگذشت.

(و من هر چند به آیین او (پیامبر) کافر، اما آیا می‌توانم به آیات محکم و استوار قرآن کفر ورزم (۱۹))

بنابراین، چنین کتابی که جامع دستورات دنیا و آخرت و باعث سعادت بشر است، بر مسلمین لازم و واجب است که در او خوض و غور نموده، و پس از یاد گرفتن معانی و حقایق آن عمل به دستورات او نمایند.

امیر المؤمنین علیه السلام در آخرین ساعات عمرش و در آخرین وصایای خود به فرزندانش می‌فرماید: «اللَّهُ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ، فَلَا يَسْبِقَنَّكُمْ إِلَى الْعَمَلِ بِهِ غَيْرُكُمْ»^۱. (خدا را خدا را در قرآن! هرگز مباد کسی در عمل و به کارگیری آن بر شما پیشی گیرد).

پر واضح است که وقتی انسان می‌تواند به قوانین این قرآن عمل کند که از معانی و حقایق آن بهره‌مند گردد. پس بر هر فرد مسلمانی لازم است که سعی و کوشش کند در یاد گرفتن معانی این کتاب آسمانی. لهذا این حقیر سالهای زیادی است که در هفته چهار شب در مسجد^۲ درس تفسیر قرآن برقرار، و گفتار خود را به صورت منبری تنظیم نمودم که شنوندگان کمال و خسته نشوند.

و اخیراً بنا به سفارش بعضی دوستان قرار شد که اینها به چاپ برسد. و چون این نوشتجات منظم و مرتب نبود از سورة مرسلات شروع به چاپ شد. إن شاء الله در چاپهای بعد دقت بیشتری در آن خواهد شد.

۱. میر خانی / دی ماه ۱۳۴۶ خ

۱. من لا يحضره الفقيه ۴: ۱۸۹.

۲. مسجد ولی عصر عجل الله فرجه الشريف، خیابان آذریایجان، بعد از چهارراه شهید آزاده.